

Medgyes és vidéke

Társadalmi hetilap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagypiac-tér 28
Reissenberger-nyomda.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak: Egy évre 12 K, félévre 6 K,
negyedévre 3 K. Egyes szám ára 30 fillér.

Reflexiók.

(Folytatás).

Ha mindezeket végig gondolunk, lehetetlen, hogy el tudjunk képzelni művelt népet művészet nélkül.

Cherbuliez mondja „... a művészet, minden fényezés között legelválhatatlanabb a műveltségtől s aki nem érzi hiányát a művészetnek, barbár, ha még oly finomult is érényeiben, vétkeiben“.

Igaz! S ez a nagy író, mintha fenti kijelentésével korunk „intelligens“ társadalmára célzott volna.

A lázas, zűrzavaros, pénzahhászó, siető jelen emberei talán nem tudnak megélni művészet nélkül? Dehogyan nem. Megélnék ők művészet nélkül, de életük legnagyobb részét csak testi lét, élvezeteik maga a testiség, lelkük csak félig él. Egészen tiszta, nemes élvezetet találni nem tudnak; életmódjukban, érényeikben, vétkeikben finomult barbárok ők!

Nem hatja meg őket a költemény s a társadalom hasznavehetetlen tagjának tartják a költőt. A festők, szobrászok pályáját nem tartják még hivatásnak sem. Ha művészi alkotásról van szó, mintha csak káromkodás volna, olyan esetlen a beszédjük.

A költséges testi élvezeteikhez szükséges pénz megszerzése elfogja minden idejüket s éppen ezért improduktívnek tartják életüknek minden olyan pillanatát, amelyben nem pénzszerzéssel, vagy haszonleséssel foglalkoznak. Némelyeket közülük a közügyek vagy politikai küzdelmek izgatnak. Ezek végkép elveszték a művészetek számára, mert legnagyobb részük egy haszontalan elvált vagy egy üres frázisért késhegyig képes menni s a finomabb elmélyedésekre, a művészetek szeretetére nem marad idejük.

Egyiket lázba képes hozni s évekig képes betegesen foglalkoztatni az a kérdés, hogy vajon a létesítendő spódiumgyárat erre, vagy amarra a városrésze kell-e helyezni, természetesen mindig azért, mert a nemes küzdőnek a város egyik vagy másik végén van kisajátításra alkalmas telke; a másik azért harcol a napnak minden percében, hogy a készülő sörgyárnak 125 ablaka legyen s ne csak 120; avagy hogy kerítése kátránnyal vagy linoleummal legyen-e behuzva? Mindezek bizony olyan nagy horderejű kérdések, amelyekért érdemes a pihenés óráit is feláldoznunk, érdemes miattuk elhanyagolni lelkünket s ügyet sem vetni a művészetekre.

... Félálomban fűzöm tovább gondolataimat... ilyenkor, az álom és ébrenlét határán, egy bizonyos kérdés néha csodálatosan egyszerűnek tűnik fel, megértjük az érthetelent, mindenre találunk megoldást; eszünk élesen, intenzíven működ-

dik, mert semmi sem zavarja, arra az egy kérdésre irányuló képzeiteinket...

... Azt szokták mondani, hogy a Szép, a művészetek iránti közönyösségnek oka, egyszerűen gazdasági. Nehéz a megélhetés; a kenyérkereset közben nem jut eszünkbe a cirkusz.

Mint minden apodiktikus kijelentés, úgy ez is csak részben igaz.

Igaz, százszorosan és kiválóan igaz ez, a jelenlévő jelenben, a népek lázas hánykolódásában, a háboruban, az intelligens középosztálynak arra a részére nézve, amelyik szellemi munkája után, meghatározott s időnként kapott (valljuk meg: nem elég), pénzösszegeből, fizetésből él.

De nem igaz ez, az intelligens középosztálynak arra a nagyobb részére nézve, amelyet nem sujtott le a háboru örületéből született beteges gazdasági állapot; hanem amelyet éppen ellenkezőleg, anyagi jóléthez juttatott, nehéz helyzetéből kiemelt, gondjaitól megszabadított.*

Az intelligens középosztálynak ez a szerencsésebb része ma sem lelkesedik erősebben a most fejtegetett célokért, mint lelkesedett azelőtt. Vagyis sehogysem. Itt tehát más bajok vannak.

Sokat gondolkoztam rajta s mindinkább megéreleődik bennem az a meggyőződés, hogy nevelésünk rendszerében van az a főhiba, amely szinte elvezet minket a természet szemlélettől s ezzel elvezet minket a művészet szeretetétől.

Kezdjük legalól, a gyermeknevelésnél.

Az értelmével élni kezdő, 3—5 éves kis gyermekről beszélnek előbb. Ebből nem ölte még ki más gond; az iskola, a megélhetés, a ruházkodás, a létfenntartás gondja s éppen ezért teljes mértékben meg van benne ősi romlátlanságában a képzelet játéka, a naivitás s az utánsz szeretete. Mindahárom, a művészetek szülőanyja.

A kis gyermek, ha játszik, — legyen az a nagyváros körengetének lakója, vagy a vidéké, — játéka tele van képzeletalkotta elemekkel.

A délelőtti napsütésben izzó virágos kertben ezer élénkszinű virágon, husszinű mályvákon, égő pipacsokon, kadmiumvörös pelargoniumokon, citromsárga hegóniakon, enyhelila, sötétkék szarkalábakon vibrál a napfény; a fák alatt, a nap, tompa plénairben aranyoszöld karikákat vet a pázsit mélyzöldjére s veres, nápolyi sárga kerek színfoltokat az utak violaszín testére.

Itt éli a maga tündérvilágát a falusi kis gyermek.

* Nem értem természetesen ezek között azokat a hirtelen nagy vagyonhoz jutott, azelőtt a legalacsonyabb sorsban, teljes lelki sötétségben, műveltségben élt egyéneket, akik sem azelőtt nem számíthattak, sem most nem számíthatnak a kultúra a szép, a művészet terén, hiszen még írni is alig tudnak.

A kert maga, az ő képzeletében egy egész ország, ahol minden az övé, ahol minden az ő kedvéért van. A gyümölcsfák, az ő kis képzeletében, egy egész erdő; a füves gyeptálya, egy egész mező; a kavicsos utak, valóságos országutak, amelyek a sötétzöld fagyalbokrok között messzemesse vezetnek, el egészen a titokzatos, rengeteg bozótok világáig — a málnabokrokig.

A nagyvárosi gyermek szürke bérházban él, a ház udvara olyan, mint egy mély kut, amelybe csak egy darabka eget lát lemosolyogni; az ő országa ez a szürke kőróriás, ahol idegenarcu emberek sietnek fel s alá a lépcsőkön, vagy végig a vasrácsos folyosókon. Játékai a homályos szoba egy sarkában vannak felhalmozva.

A gyermek azonban, akár a gyepen, a a zöldlombu fák alatt, akár a homályos szobasarokban, szétrakja játékeit, egy régi csipkerongyot horít fejére s valóságos történeteket játszat el babáival, lovaival, szekereivel; történeteket amelyeket az emberi ősi elábrándozás, a való élettől való elvonatkoztatás, valami ősi idealizmus sug neki, élénk képzeletén át, meséket, amelyben ő a tündérrálynő s játéka az ő hűséges alattvalói, akik élnek, mozognak, örömeik s bánataik vannak. Egy fadarab, tragikus hős, vagy gyáva intrikus; egy rongy, királyi palást neki.

Ne zavarjuk ilyenkor a gyermeket, hadd álmodja tovább is az ő tündérmeséit.

Ha megunja ezt a játékot, mert kifogyott meséje témájából, — nyafogni kezd. Ilyenkor szülője, vagy nevelője rendszerint ráförmed, kezébe nyom egy lovat, vagy egy bábút s kurtán ráparancsol, hogy játsszék azzal a bábuval, lóval. A gyermek ilyenkor kizökken az ő képzeleti világából, a valóságra ébred, arra, hogy hiszen az ő mesealakja csak egy közönséges bábu, vagy faló. Ritkán tapasztaltam szülőt vagy nevelőt, aki figyelemmel kísérve a gyermek játékát, ha a gyermek kimerítette a játékban képzeletalkotta mese témáját, ugyanezzel kapcsolatban, ugyanabban az eszmekörben, új meséket mondott volna a gyermeknek, vagy új történeteket játszatott volna el a játékokkal. Ritkán hallottam azt is, hogy a felnőtt, már ebben a korban felhívta volna a gyermek figyelmét arra, hogy a fű, fa, virág: szép; azt szeretni kell s örülni kell a napsugár szikrázó foltjainak. Pedig ezt meg kellene tenni, hogy a gyermekben szeretetet keltsünk a természetadta szépségek mélyebb megfigyelése iránt.

Látjuk tehát, hogy a gyermeknek már ilyen kicsi korában is mily sokat mulasztunk a természet s a Szép szeretetének megismertetése tekintetében.

S az elemi iskolákban, ugyan hány olyan tanító, vagy tanítónő van, aki a gyer-

mekek lelki szemeit a természet s a művészetek iránt fölnyitná? Erre vonatkozóan utasításuk sincs; erre nem gondolnak a kultúra „irányadó körei“, — maguk a tanítók pedig természetesen örvendenek, ha a megkövetelt „tananyagot“ be tudják verni a borzas nebulók fejébe, nem hogy még más haszontalanságokkal is töltsék drága idejüket.

Ujabbán, a szabadkézi rajzoktatás keretében, nagynehezen felszínre vergődött az a felfogás, hogy ne minták után, hanem „természet után“ rajzoltassák a gyermekeket... Pusztán és ridegen ennyi az egész, amit a művészetek érdekében az elemi iskola megtesz. Ez bizony semmi.

A középiskolák közül a gimnázium az, amelynek célja ideális s amelynek hivatása volna, amellett, hogy az életre is neveljen, „az emberiség összes eszmegazdagságát nagy vonásokban szemléltetni“, az emberi civilizációnak az őskortól a mai napig végigélt nagy és ragyogó fázisaira visszatekinteni, az emberiség látókörét szélesíteni, hivatása volna idealizmussal eltölteni lelkünket s ezzel kapcsolatban oktatni a művészetek megismerésére. Hivatása volna az, hogy megtanítson a napba nézni.

Dr. Sziklay Dezső.

(Vége köv.)

Ki a hibás? . . .

Négyen voltak. Csak. Lehetek volna többen. Ott lehettem volna én, te; ott lehattunk volna mi és ti az ők helyükbe, mikor a kulturember kényelmi szolgálatába hajtott s abba a gyöngének bizonyult vascsöbörtönébe zárt rabszolga, a földgáz, megszökött s lángostorával végigvágva a szerencsétleneken, falakat romboló és földet rengető üvöltéssel eltűnt a mindenségben. Ott álltunk, bámészkodtunk halásáppadra vált orcával, észnélkül sopánkodtunk a megtörtént katasztrófán, titkos megelégedéssel elfásult lelkünkben: jó, hogy nem velünk történt!

Ott feküsznek mind a négyen a rideg kórház fehérre festett vaságyain. Fejük, kezük, lábuk összeéve, lehunyt szemmel, görcsös nyögéssel szenvedik már hosszú időn át az égési fájdalmak legirtózatosabb érzéseit. És vergődnek mint a hernyó, melyre rátaposott egy buta csizma.

Ki gondolta volna ezt? Én sem, más se. Ők se, kik a katasztrófát megelőző pár perccel derűs, gondtalan arccal, mit sem sejtő lélekkel teljesítették egyszerű kötelességeiket a jelenlétét semmivel el nem áruló rém közelében. Ki biztosít bennünket arról, hogy holnap-holnapután nem-e engem vagy valamelyik kedves hozzám tartozót tép rongyokká ez az iszonyatos szörny; midőn gyanullanut, béklyóit meglazítva, igénybe óhajtom venni közhasznu erejét.

A középkor igazságszolgáltatásának keze bélyegét sütött a bagnoból szélnek eresztett notórius fegyenc homlokára, intőül, óvakodjanak tőle az emberekben bizó jóhiszemű lelkék. Mert bár a fogság testi és akaraterejét meg is formálta, de nem vállalhatott felelősséget a lelki mélységben nyugovó szenvedélyekről. De a mi megugrott rémünknek ismertető jele még nincs!

Ha a kulturembernek volt bátorsága, hatalma szolgálatába hajtani ennek a retentő elemnek közhasznu erejét, legyen tehetsége és ereje ahhoz is, hogy a minden pillanatban féktelenné válható, áldás helyett szenvedést és kárt okozó energiát meg-

fékezni és vasilincseibe visszaszorítani tudja.

És ki is vagyok én tulajdonképpen? — A reém nehezedő megélhetési viszonyok ezer gondjával küzködő egyén, ki hálásan fogadja a kultur munkának minden oly vivmányát, mely hivatva van a gondok terhein könnyíteni. Egy laikus fogyasztó, ki a legelemibb gondosság mellett veheti igénybe az anyagi kulturának eme produkcióját. Az érette járó horribilis díjak megfizetésén felül a kemikusok, technikusok és szakszerű munkások csoportjával rendelkező vállalatnak nincs joga tölem egyebet követelni. Az én foglalkozásom, munkám is egész embert kíván; ne várja — de vissza is utasítunk minden olyan intentiót — hogyha bár időnként is, de az egyik dolgos kezemet a felületességéből és hiányosságából keletkező veszedelmek elhárításának céljából a busás haszonnal dolgozó vállalatnak rendelkezésére bocsássam.

Bizottságok jönnek — mennek. Fontoskodnak, találgatnak, bűnöst keresnek. Jegyzőkönyveket irnak. Az orvos komoly arccal méri a lázat, lesi az élettani tüneteket, latolgatja az esélyeket, kísérletezik ezzel is, azzal is. De az áldozatok kinlódnak.

Hiába, az emberi segítő tevékenység még mindig porszem tehetetlenségének Csimbarosszó hegyéhez képest.

Ott állottam annak a négynek kórágya mellett. Szemeim oda meredtek az égéstől fölismérhetetlenségig eléktelenített arcokra. Hallottam az ártatlan, de a golgotai szenvedésektől megkínzott lelkeknek az utolsó féregre is gondot viselő Mindenhatóhoz elröppenő reményteljes fohászatát: adjon erőt a nagy fájdalmak türelmes viselésére. Az ők óhajtasuk csak ennyi. Talán meghallgatásra is talál. Ugy legyen!

De én, a ki nap — nap után látom a ridegönzést, az embertársát kiszípolozó kapzsiságot, zsugoriságot a mint karöltve párosul az ostobaságok útján haladó cinizmussal, ökölbe szorított kezekkel óhajtom:

— Feleljen is valaki ezért a sok szenvedésért! — (K-s.)

HIREK.

Esküvők. Lörinczy Arthur és Schuster Fini folyó hó 10-én és Waelther Ernő és Winkler Hermin folyó hó 14-én tartották esküvőjüket.

Eljegyzések. Draser Gusztáv, szállodás és vendéglős, Gold Gusztó kisasszonyt és Winkler János, hentes, Binder Bertha kisasszonyt eljegyezte.

Teknikai akadályok miatt a mai lapunk csak 2 oldalban jelenik meg.

A Szociális-missió medgyesi szakosztályának elnöksége figyelmezteti az érdekelteket, hogy hivatalos órát minden hétfőn és csütörtökön d. u. 4—6 óráig a medgyesi magyar Kaszinó helyiségében (Nagypiac, Frits-féle épület) pontosan megtartja. Kereset nélküli vagy arra képtelen szegények, hadi özvegyek, árvák a kiknek gondozójuk hadba vonult forduljanak bizalommal a Vezetőséghez, kik — tőlük telhetőleg — részükre anyagi vagy erkölcsi támogatást fognak kieszközölni vagy nyújtani. Tomcsik Margit, titkár.

Drágulnak az ujságok. Érdekes hullámlása korunknak a folytonos áremelés. Mindennek az árát felszöfolják. Eddig az embernek a lapja, ez a mindennapi szellemi kenyere volt még a legolcsóbb. Ugy látszik

a konjunktura testi s szellemi éhhalábra akarja kárhóztatni a világot. Mert ime Berlinben elhatározták közös erővel a laptulajdonosok, hogy a reggeli lapok árát 26, sőt 30, a délutáni, illetve a déli ujságok árát pedig 18 fillére emelik. Ezt azt jelenti, hogy Németország után jövünk mi. S valóban már azt a hírt rebesgetik, hogy a budapesti lapok is október elsejétől kezdve drágábbak lesznek.

Hány butorozott szoba van Szébenben? Békében Nagyszébenben 180—200 butorozott szoba állt a közönség rendelkezésére 20—30 kor. havi árban, ma 3250 szoba van kiadva 80—120 kor, havi díjjal fűtés s takarítás nélkül. Hozzá még ez sem elég. Minden téren felütötte fejét ez a szerencsétlen miséria.

Hány német vaskeresztes van? Berlińi értesítés szerint, mely a „Leipziger Neueste Nachrichten“ után közli, hogy aug. 1-ig a német vaskereszt I. osztályát 135 ezren kapták meg, míg a II. osztályuban 4 és fél millió ember részesült. Így jutalmazza hű szövetségünk hős katonát.

Felelős főszerkesztő: *Reissenberger H. Otto.*
Szerkesztő: *Dr. Kazatsay Mihály.*
Munkatársak: *Nagy Iván, P. Biró Benedek, Dr. Sziklay Dezső.*

Városi hivatalos hirdetések

Szám 1895—918 rk.

Hirdetmény.

Schneider János helybeli lakos bejelentette, hogy f. hó 1-én a medgyes-pópcstelki uton 1 barna papírlemezről készített, 1 m hosszú és 1 m magas skatulya veszett el, melyben a következő tárgyak voltak:

1 szürke leányruha lenből, kék gallérral, 1 drb fekete leányruha, 1 drb. rózaszínű batisztruha, 1 drb. kék fehérstráfos scheviot alj, 1 drb. pepita alj, 1 fekete alj, 1 himzett bluz, 1 fehér batiszt bluz, 1 fehérstráfos bluz, 1 fekete kötény fehér pontokkal, 1 fehér kötény, 3 alsószoknya, 2 himzett, 1 csipkével, 2 fehér női ing, 2 drb. fehér hálóruha, 2 drb női alsónadrág, 3 fehér női bálí, 3 pár fekete, 1 pár fehér harisnya, 4 drb. zsebkendő, 1 sor vörös korálgyöngy 2 drb. ezüst karperec, egyik orosz, a másik pedig török pénzből készítve.

Megtalálás esetén a rendőrségnél leadandó.

Medgyes, 1918 szept. 6.

A rendőrkapitányság.

Szám 7612—918 vt.

Hirdetmény.

A medgyesi orsz. Sz. Mihály napi állatvásár f. hó 25-én lesz megtartva. Ugyintén azon napon a kirakó vásár is megtartatik.

Medgyes, 1918 szeptember 10.

A városi tanács.

Zeneakadémiai növendék zongoraórákat ad.

Cim a kiadóhivatalban. 22

Házvezető nőt

keresek vidéki földbirtokos családhoz, ki a házi teendők minden ágában jártas. Fizetés megegyezés szerint. Cim a kiadóhivatalban. 21